Eduskunnan Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta 19.5.2017

Asia: HE 39/2017 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ammatillisesta koulutuksesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnon keskeinen sisältö

- Laissa käytetyt keskeiset käsitteet tulee määritellä, mm. vaativa erityinen tuki ja erityinen yksilöllinen tuki.
- Työn käsite sekä työtön-työllistynyt -käsite tulee määritellä laajemmin, jotta taataan työllistymismahdollisuus myös erityistä tukea tarvitseville henkilöille.
- Ehdotamme, että rahoitusmallia muutetaan siten, että kaikki ammatillisten erityisoppilaitosten rahoitus katetaan perusrahoituksesta tai vaihtoehtoisesti rahoitus muodostuu siten, että perusrahoitus on 60 %, suoritusrahoitus 30 % ja vaikuttavuusrahoitus 10 %.
- Opettajan tehtävien määritteleminen ei kuulu osaksi lainsäädäntöä
- Ammatillisen erityisopetuksen resurssit on turvattava, jotta kaikista heikoimmassa asemassa olevat nuoret pystyvät osallistumaan ammatilliseen koulutukseen olennaisena osana kuuluvaan työssäoppimiseen, koulutussopimuksen tai oppisopimuksen kautta.

Invalidisäätiön Keskuspuiston ammattiopisto on osa Ameo-verkostoa eli seitsemän Suomessa toimivan ammatillisen erityisoppilaitoksen verkostoa. Näissä oppilaitoksissa kaikilla opiskelijoilla on erityisen tuen tarve. Ameo-verkostoon kuuluvat Keskuspuiston ammattiopiston lisäksi seuraavat oppilaitokset: Aitoon koulutuskeskus, Ammattiopisto Luovi, Bovallius-ammattiopisto, Kiipulan ammattiopisto, Optima ja Validia Ammattiopisto.

Kiitämme lausuntopyynnöstä ja lausumme Keskuspuiston ammattiopiston ja koko Ameo-verkoston yhteisenä kantana seuraavaa:

Ameo-oppilaitoksissa opiskelee vuosittain noin 4.500 erityistä tukea tarvitsevaa nuorta ja tämän lisäksi iso joukko aikuisopiskelijoita, joilla yleisesti on myös suuri tuen tarve. Oppilaitoksemme toteuttavat omalla koulutustehtävällään erinomaisesti syrjäytymisen ehkäisyä ja koulutuksellista tasa-arvoa. Tarjoamme opiskelijoille yhdenvertaisen mahdollisuuden ammatilliseen koulutukseen sekä yksilöllisten opintopolkujen rakentamisen. Ammatillisessa erityisopetuksessa henkilökohtaista opintojen suunnittelua ja suunnitelmia on tehty lakisääteisesti jo pitkään.

Kaikissa Ameo-verkoston oppilaitoksissa on ollut joka vuosi enemmän hakijoita kuin vapaita opiskelupaikkoja. Opiskelijoita on kuitenkin otettu ja koulutettu ylipaikoilla, vaikka rahoitus on saatu opiskelijakiintiön mukaisesti. Ameo-oppilaitokset tekevät keskenään tiivistä yhteistyötä erityistehtäväänsä toteuttaessaan sekä valtakunnallinen että koulutusalakohtainen kattavuus huomioiden.

Ameo-oppilaitoksissa koulutetaan erityistä tukea tarvitsevia hyvin laaja-alaisesti. Kannamme yhteiskuntavastuumme kouluttamalla ammatillisia osaajia monipuolisella tutkintorakenteella työelämän tarpeisiin sekä kaikista vaikeimmin vammaisia työhön ja itsenäiseen elämään. Ameo-verkosto näkee tärkeänä sen, että työn käsite sekä työtön-työllistynyt -käsite määritellään uudestaan, sil-

lä ammatillisista erityisoppilaitoksista valmistuneet opiskelijat voivat työllistyä hyvin erityyppisiin työsuhteisiin kuin yleisistä oppilaitoksista valmistuvat opiskelijat. Yhteiskunnan erilaisten tukien tulee myös mahdollistaa erilaiset osa-aikaiset työn muodot.

Keskuspuiston ammattiopistossa perustutkintokoulutuksissa opiskelleista ja vuonna 2015 valmistuneista oli työllisiä viime kevään tutkimuksessa 38 %. Keskimäärin Ameo-verkoston vuonna 2015 valmistuneista opiskelijoista oli työllistynyt 23 %. Yhteensä tässä tutkimuksessa oli mukana 652 valmistunutta opiskelijaa.

Opetushenkilöstömme koostuu mm. opettajista, ohjaajista ja henkilökohtaisista ohjaajista. Lisäksi oppilaitoksissamme toimii työhönvalmentajia ja muita asiantuntijoita. Ehdotamme, että lainsäädännössä vältetään korostamasta erityisesti opettajan tehtävää. Haluamme toimia tarkoituksenmukaisella tavalla eri opetustilanteissa.

Koulutussopimus ja oppisopimus tulee mahdollistaa lisätuen mahdollisuudella myös erityistä tukea tarvitseville opiskelijoille.

Toivomme, että tulevilla rahoitusratkaisuilla varmistetaan kaikkien erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden mahdollisuus edelleenkin osallistua opintoihin ja päästä tällä tavoin eteenpäin elämässään. Ammatillisella erityisopetuksella on suuri yhteiskunnallinen merkitys elämänhallinnan kannalta, eikä sen yhteiskuntaan integroivaa vaikutusta voida väheksyä. Jo pelkästään kuntoutuminen yhteiskunnan yleisiä palveluja käyttäväksi kansalaiseksi voi olla yhteiskunnalle merkittävämpi säästö tai arvo kuin pelkkä työllistyminen.

Vaativan erityisen tuen opiskelijat eivät pysty itse kantamaan vastuuta opiskelustaan, eikä heidän vaatimiaan tukitoimia pystytä tuottamaan normaalirahoituksella. Erityistä tukea tarvitsevien nuorten työllistyminen vaatii koulutuksen järjestäjältä erityistä asiantuntemusta, osaamista ja resursointia. Rahoituksen osalta parhaana ratkaisuna näkisimme sen, että kaikki ammatillisten erityisoppilaitosten rahoitus katettaisiin perusrahoituksella. Vaihtoehtoisesti toivomme, että tuloksellisuusrahoituksen osuutta kompensoidaan ammatillisille erityisoppilaitoksille suuremmilla porrastuskertoimilla ja perusrahoituksen osuudella.

Keskuspuiston ammattiopiston ja koko Ameo-verkoston puolesta,

Helsinki 19.5.2017

Sirpa Lukkala, rehtori
AMEO-verkoston johtoryhmän puheenjohtaja